

Statsforvalteren
i Oslo og Viken

MILJØ-
DIREKTORATET

Beitedyr og rowilt

Samordnet informasjon for 2023

Innhold

Et enkelt oppslagsverk	5
Hvem har ansvar for hva?	6
Rovviltregioner i Oslo og Viken	7
Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdependende tiltak	10
De tre mest omsøkte forebyggende tiltakene i Oslo og Viken	11
Slik søker du om tilskudd	11
Oppsett av rovdyravvisende elektriske gjerder og kontroll	14
Hva gjør du når rovvilt tar husdyr?	16
Akutte skadeforebyggende tiltak	17
Hva er lisensfelling, skadefelling og kvotejakt?	18
Lisensfelling og kvotejakt	18
Hva er skadefelling?	19
Jakt- og fellingstider	20
Nødverge	20
Bruk av hund under skadefelling	20
Jakt med hund i områder med ulv	21
Erstatning når husdyr blir tatt av rovvilt	22
Beitedyr i Oslo og Viken	23
Beiteprioriterte områder	23
Redusert tap til rovvilt i Oslo og Viken i 2022	26
Informasjon fra Mattilsynet	28
Rovviltkontakter	30
Beitelagene	32
Kontaktinformasjon	34

Hereford på fjellbeite.
Foto: Statsforvalteren

Et enkelt oppslagsverk

Stortinget har bestemt at både beitedyr og rovdyr skal prioriteres i Oslo og Viken. Rowiltforvaltningen skal bidra til å håndtere den todelt målsettingen i rowiltpolitikken på en god måte.

Det kan være utfordrende å holde oversikt over hvem som har ansvar for hva i rowiltforvaltningen.

Statsforvalteren i Oslo og Viken har mange oppgaver knyttet til rowilt og beitenæring. I dette enkle oppslagsverket har vi samlet informasjon fra flere offentlige aktører om viktige tema innen forvaltning av rowilt. Brosjyren er i hovedsak beregnet for beitenæringen og andre med interesse for store rowilt. Bakerst finner du kontaktinformasjon til de som har ansvaret hos det offentlige.

Brosjyren oppdateres årlig og sendes til alle beitebrukere og kommuner i Viken og Oslo.

Todelt målsetting

Stortinget har vedtatt et todelt mål for rowiltforvaltningen. Det skal legges til rette for både levedyktige rowiltbestander og for ei bærekraftig beitenæring med allsidig bruk av utmarksressurser og levende lokalsamfunn. Det skal legges vekt på økt forutsigbarhet for alle som berøres av rowiltpolitikken, økt lokal aksept, reduserte tap av husdyr og tamrein og økt alminneliggjøring av rowiltforvaltningen gjennom å åpne for felling av rowilt når bestandssituasjonen tillater dette.

Les mer om rowiltforliket på regjeringen.no

SMS-varsling

Du kan bestille SMS-varsling som gir deg beskjed om viktige rowilthendelser. Dette gjør du på rowiltvarsling.fylkesmannen.no.

Beredskapstelefon for rowilt

Statsforvalteren har en felles beredskapstelefon for Oslo og Viken. Ring dette nummeret ved akutte rowilthendelser:

Mobil 971 35 265

Hvem har ansvar for hva?

Rowiltnemnda består av politikere fra fylkestingene og skal sørge for at rowiltbestanden forvaltes slik at antall dyr er så nær bestandsmålet i regionen som mulig. Rowiltnemnda skal utarbeide en regional forvaltningsplan for rowilt og har ansvar for prioritering av forebyggende og konfliktdependende virkemidler. Videre har de ansvaret for å vedta kvoter for jakt og felling når bestanden av aktuelle arter er på eller over bestandsmålet for regionen.

6

Statsforvalteren har oppgaver knyttet til forekomster og bestander av fredet rowilt. Statsforvalteren kan gi fellingstillatelse på fredet rowilt som gjør skade. Statsforvalteren behandler også søknader om forebyggende tiltak mot rowiltskader og konfliktdependente tiltak og søknader om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rowilt. Det er Statsforvalteren som administrere kvotejakt og lisensfelling. Statsforvalteren i Oslo og Viken er sekretariat for rowiltnemndene i region 2 og 4.

Statens naturoppsyn (SNO) er en avdeling i Miljødirektoratet og er miljøforvaltningens operative feltorgan. SNO har beredskap gjennom hele året for å følge opp og kvalitetssikre meldinger om rowiltobservasjoner, gjennomføre bestandsregistrering av rowilt i registringssesongen og for å foreta undersøkelser av husdyr eller tamrein for å avdekke skade- eller dødsårsak når fredet rowilt er mistenkt skadevolder.

Kommunen har få oppgaver knyttet til forvaltning av rowilt. Kommunen bistår husdyrnæringen med informasjon om forebyggende og konfliktdependente tiltak og utbetaler godtgjørelse for deltagelse ved skadefelling. Støtteordningen for kommuner med ulverevir er avviklet fra og med 2022.

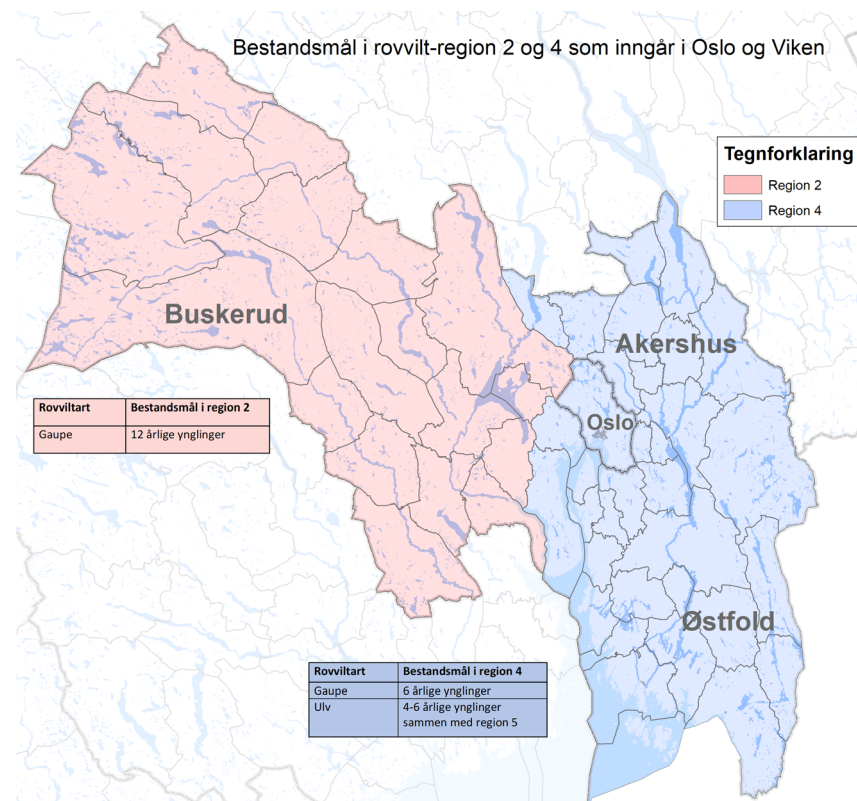
Mattilsynet har hovedansvaret for å se til at dyrevelferdsloven blir fulgt. De har oppgaver knyttet til dyrevelferd på beite og skal varsles om dyr som lider.

Husdyreier har ansvar for tilsyn med beitedyr og gjerder og skal varsle myndighetene ved rowiltangrep.

Rowiltregioner i Oslo og Viken

Oslo og Viken er delt mellom rowiltregion 2 (Buskerud, Telemark, Vestfold og Aust-Agder) og rowiltregion 4 (Oslo, Akershus og Østfold).

Kartet viser avgrensningen av rowiltregionene 2 og 4 innenfor Oslo og Viken. Bestandsmålene gjelder for hver av rowiltregionene. Ingen av regionene har bestandsmål for jerv og bjørn.

7

Nye forvaltningsplaner for rowiltregionene 2 og 4

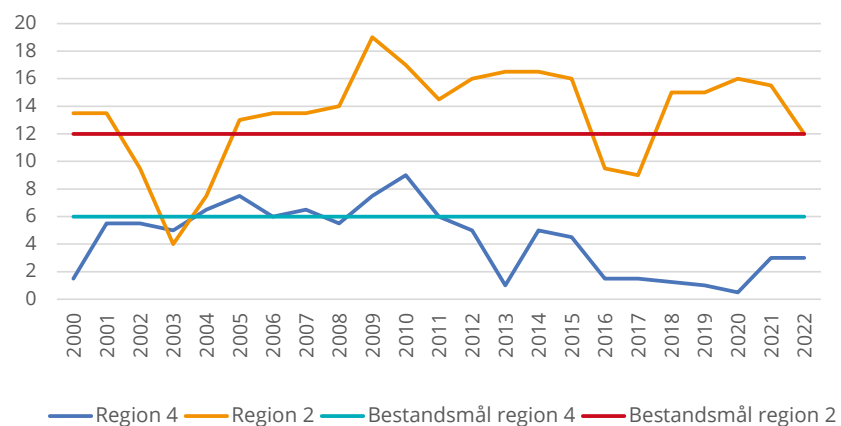
Rowiltnemndene har nå revidert hver sin forvaltningsplan. Planene bygger på de nasjonale målsettingene for de enkelte rowiltartene i regionene. Bestandsmålene kommer frem av kartet over. Planene er tilgjengelig under nettsidene til [rowiltnemndene](#).

Ulv og gaupe i rovviltregion 2 og 4

Gaupe

Den Skandinaviske gaupebestanden er estimert til 305 familiegrupper i 2022. Dette er en økning på 25 familiegrupper sammenlignet med fjoråret. I alt 58,5 familiegrupper er registrert i Norge og 246,5 er registrert i Sverige. I Norge er vi under bestandsmålet på 65 familiegrupper.

Region 4 har et bestandsmål for gaupe på seks årlige familiegrupper, mens det bare er registrert tre familiegrupper sesongen 2021/2022. Det er fortsatt usikkerhet til hvorfor bestanden av gaupe ikke tar seg opp i region 4 til tross for at den ikke har blitt jaktet på siden 2016. Region 2 har et bestandsmål på 12 årlig familiegrupper. I sesongen 2021/2022 ble det registrert 12 familiegrupper.

Figuren viser antall årlige familiegrupper med gaupe registrert i rovviltregion 2 og 4 i perioden 2000 til 2022.

SCANDLYNX – Ny kunnskap for en bærekraftig forvaltning av gaupe

Norsk institutt for Naturforskning (NINA) har sammen med Veterinærinstituttet, Høgskolen i Innlandet og Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) satt i gang et forskningsprosjekt for å se på hvilke mekanismer som gjør at enkelte rovviltregioner i Norge ikke når sine bestandsmål for gaupe.

I Norge sett under ett responderer gaupebestanden omtrent som forventet på høstning (kvotejakt). Bestanden øker og avtar i takt med endret høstningsnivå. I rovviltregion 4 og 5 er dette derimot ikke tilfelle. Her har bestanden ikke økt på den måten man skulle forvente når høstning har vært begrenset de siste årene. For å oppnå en bærekraftig forvaltning av gaupebestanden, er det avgjørende at vi forstår hvilke mekanismer som gjør at rovviltregionene ikke når bestandsmålet.

Forvaltning av gaupe i et stadig mer oppstykket og nedbygget landskap, blir stadig mer krevende. Gjennom dette forskningsprosjektet vil NINA og deres samarbeidspartnere studere gaupeenes forflytning, analysere landskapsbruken og utvikle avstandskriterier ved hjelp av GPS-merkede gauper i Sørøst-Norge.

Du kan lese mer om [SCANDLYNX-prosjekter](#) her.

Ulv

I Norge er det fra 1. oktober 2022 til 13. mars 2023 registrert 87 - 90 ulver (både helnorske og de som ferdes på begge sider av riksgrensen). Av disse er 25 kjent avlivet i samme periode (28 stykker i Norge og to i Sverige). Antallet per 13. mars 2023 blir da 62 - 65 ulver, hvorav 32 - 33 ulver med helnorsk tilhold.

Rowviltregion 4 har et felles bestandsmål med rovviltregion 5 på 4 - 6 årlige ynglinger. Det er per 13. mars 2023 registrert ynglinger i Mangel-, Setten- og Østmarkareviret. I tillegg er det registrert ynglinger i 6 grensereviret (Ulvåa, Juvberget, Kynna, Kockohonka, Kymmen og Fjornshojden).

Det ble gjennomført lisensfelling i Ulvåa, Juvberget og Kockohonka i 2023. Denne informasjonen er basert på foreløpige tall per 13. mars 2023. Registreringen av ulv foregår frem til 31. mars.

Oppdatert status kan du lese på rovdata.no/ulv.

Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak

Det finnes flere tiltak som kan settes i verk for å forebygge skade på husdyr og tamrein og dempe andre mulige konflikter.

Det er rowiltnemndene som har ansvaret for å fordele tilskuddsmidler på bakgrunn av retningslinjer og prioriteringer i regionenes forvaltningsplaner for store rovdyr. Statsforvalteren har ansvaret for å behandle og avgjøre søknadene. På nettsiden vår finner du [mer informasjon om ordningen](#).

10

Forebyggende tiltak er tiltak som forventes å redusere tapene av beitedyr til rovvilt. Eksempler på slike tiltak er rovdyravvisende gjerde, bruk av vokterhund og elektronisk overvåking. Foretak med produksjonsdyr i landbruket kan søke om tilskudd til forebyggende tiltak.

Konfliktdempende tiltak er tiltak som har til hensikt å dempe konflikter forårsaket av rovvilt. Tiltakene skal bidra til å øke kunnskapen om rovvilt. Kommuner, organisasjoner og personer kan søke om tilskudd til konfliktdempende tiltak.

Lam med sporingsenheter på skogsbeite.
Foto: Magnar Haraldsen

De tre mest omsøkte forebyggende tiltakene i Oslo og Viken

Rovdyravvisende gjerde er et strømførende gjerde som er konstruert for å holde rovdyr ute. Gjerdet er på ingen måte 100 % sikkert, men dersom det er konstruert riktig, godt vedlikeholdt og fører høy nok spenning, er det betraktelig mer avvisende mot rovdyr enn vanlig inngjerding for beitedyr. Rovdyravvisende gjerder skal settes opp etter egen [Standard - forebyggende tiltak mot rovviltskade. Oppføring og vedlikehold av rovdyravvisende elektriske gjerder](#). Statsforvalteren bruker fast tilskuddssats for oppsetting av slikt gjerde på kr 120 per meter på innmark og kr 140 per meter på utmark.

11

Elektronisk overvåking

Utenfor ulvesona

Bruk av sporingsutstyr er i mindre grad et direkte forebyggende tiltak, men kan benyttes for å avdekke større tap. Høy dekning av sporingsutstyr kan bidra til å forebygge videre skade ved at skadesituasjonen oppdages raskt. Da kan andre tiltak som for eksempel akutt nedsanking og skadefelling eventuelt iverksettes.

Innenfor ulvesona

Verken radiobjeller eller Nofence er å regne som tilstrekkelig tiltak for å forebygge skader på småfe innenfor ulvesona. Her bør elektronisk overvåking kombineres med andre tiltak som for eksempel godkjente rovdyravvisende gjerder. Les her for [avklaringer om Nofence og hanndyrlova](#).

Flytting til mindre rovdyrutsatte utmarksbeiteområder

Flytting av sau som forebyggende tiltak har god tapsreducerende effekt overfor alle rowiltarter, forutsatt at sauene blir flyttet til et lite rowiltbelastet beiteområde. Tiltaket forutsetter langsiktighet med hensyn til leieavtaler og tilvenning av sauene til nytt beiteområde. Tilskuddssatsen er 100 kr/dyr.

Slik søker du om tilskudd

På Miljødirektoratets søknadssenter (elektronisk søknadssenter) finner du oversikt over hvilke tiltak du kan søke på, veileder for hvordan du søker og forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak: <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no>

I Oslo og Viken er søknadsfristen 15. februar

Konfliktdempende tiltak

Informasjon om rovvilt til barn og unge

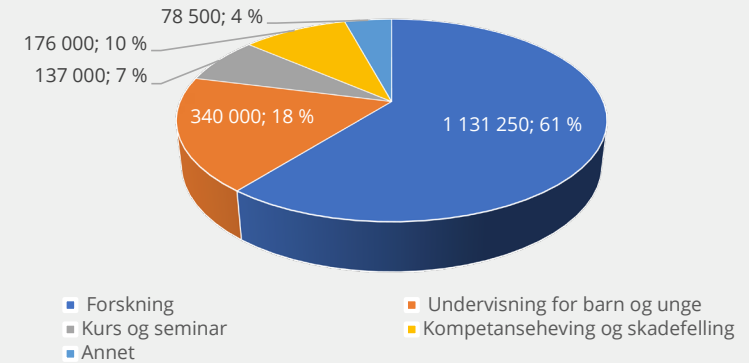
I forvaltningsplanene ligger det føringer om hvilke konfliktdempende tiltak det kan gis tilskudd til. Tiltak som har direkte relevans for regionene og som har regional forankring, skal prioriteres. Rovdyrskolen er et tiltak som har vært støttet med midler fra begge nemndene over flere år.

Formålet med Rovdyrskolen er å øke kunnskapen om rovvildt blant barn og unge. Rovdyrskolen besøker skoler og barnehager på hele Østlandet. Bakgrunnen for besøket kan være et økende konfliktnivå som følge av at en ulv plutselig dukket opp, at mange husdyr plutselig er tatt av rovvilt, mye oppmerksomhet fra media eller et når skolen selv ønsker å lære mer om rovvilt.

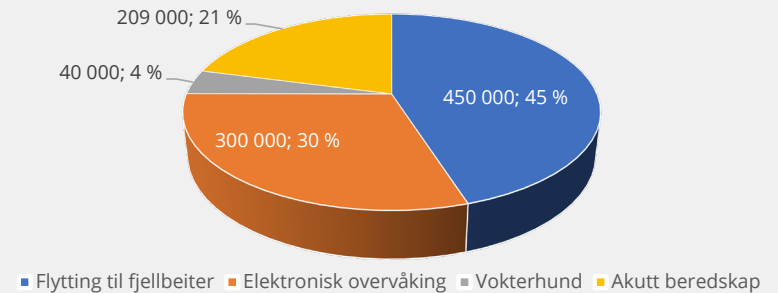
12

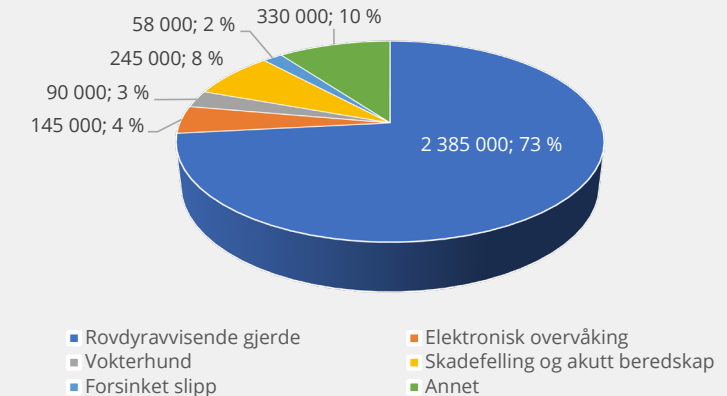
Konfliktdempende tiltak i region 2 og 4 i 2022

Forebyggende tiltak i region 2 i 2022

Forebyggende tiltak i region 4 i 2022

Oppsett av rovdyravvisende elektriske gjerder og kontroll

Rovdyravvisende gjerder er det mest omsøkte forebyggende tiltaket i rowiltregion 4. Statsforvalteren får hvert år inn flere søknader enn hva vi har mulighet til å gi tilskudd til. Det er to hovedtyper av gjerder som er godkjente som rovdyravvisende gjerder. For å få tilskudd til rovdyravvisende gjerde må en av følgende gjerdeformer settes opp:

- 6-tråders elektrisk strekkjerde
- Utbedret (oppgradert) nettinggjerde

14

Det som skiller disse gjerdene fra andre gjerder, er særlig spenningen og dimensjoner på materialet. Rovdyravvisende gjerder må ha en spenning på minimum 4,5 KV. For at disse gjerdene skal være så sikre som mulig må spenningen være høy nok. Det er viktig at den nederste strømførende tråden ikke er for høyt over bakken, samtidig som de andre trådene har riktig avstanden til hverandre og annet metall.

For praktisk informasjon om rovdyravvisende gjerder, se gjeldende [standard](#) for oppføring og vedlikehold av rovdyravvisende elektriske gjerder.

Det er Statsforvalterens oppgave å kontrollere rovdyravvisende gjerder etter ferdigstillelse. Vi ser at det ofte er noen kritisk feil som går igjen:

- For stor avstand fra nederste strømførende tråd og bakken.
NB! Denne avstanden skal ikke overstige 20 cm
- For stor avstand mellom de strømførende trådene (gjelder 6-tråders strekkjerde)
- For lav spenning på gjerdet
- Underdimensjonert materiale – dette fører til mye vedlikehold og det dukker fort opp kritiske feil

Søye med kodeslips for antall lam.
Foto: Statsforvalteren

Hva gjør du når rovvilt tar husdyr?

Hva gjør du når du finner skadde husdyr, kadaver eller rester av kadaver eller har mistanke om tap av husdyr til fredet rovvilt?

1. Meld fra til en av rovviltkontaktene i Statens naturoppsyn (SNO) (kontaktliste bak i brosjyren) umiddelbart og uansett tilstand på husdyret. Følg videre beskjed.
2. Skaff deg oversikt over antall beitedyr i området. La eventuelle kadaver ligge mest mulig urørt, men dekk gjerne til med plast eller tett materiale.
3. Dokumenter funn med bilder. Vær forsiktig så du ikke fjerner spor og andre mulige sportegn ved funnstedet.
4. Merk stedet slik at det er enkelt for deg og andre å finne igjen lokaliteten. Bruk gjerne GPS.
5. Se etter aktivitet fra åtselugl for å finne flere mulige kadaver.
6. Ring beredskapstelefonen for norskekadaverhunder.no, mobil 913 43 554, dersom du vurderer å bruke hund til ettersøk.
7. Husk å varsle Biosirk (kadaverbil) om selvdøde/avlivede småfe over 18 måneder og storfe over 4 år, uansett dødsårsak, jf. Mattilsynet.
8. Alle har plikt til å hjelpe dersom de ser et dyr som er sykt, skadet eller hjelpeløst. Dyreeier har plikt til å sørge for forsvarlig behandling av syke og skadde dyr og eventuell avliving om det er nødvendig.

Ulv i sommerpels.
Foto: viltkamera.nina.no

Akutte skadeforebyggende tiltak

Når det oppstår akutte skadetilfeller og/eller i forbindelse med en pågående skadefelling på fredet rovvilt, kan det være aktuelt å sette i verk akutte skadeforebyggende tiltak. Akutte skadeforebyggende tiltak settes i verk for å forhindre skader eller videre skader på beitedyr. Slike tiltak kan igangsettes både på innmark- og utmarksbeiter.

Det skal inngås avtale med Statsforvalteren før det søkes om tilskudd til akutte skadeforebyggende tiltak. Her vil det også bli satt en økonomisk ramme for tilskuddet. Søknaden skal leveres gjennom [elektronisk søknadssenter](#). Akutte skadeforebyggende tiltak skal aller helst gjennomføres i kombinasjon med andre varige tiltak.

Eksempler på akutte forbyggende tiltak:

- **Ekstraordinært tilsyn:** I forbindelse med pågående skadesituasjoner kan det gis tilskudd til ekstraordinært tilsyn i beiteområdet for å avverge skader og kartlegge situasjonen.
- **Forsinket slipp:** Et virkemiddel som kan settes i verk dersom det er stor sannsynlighet for at det kan oppstå skade dersom sauen slippes til vanlig tid ut på utmarksbeite.
- **Tidlig nedsanking:** Et virkemiddel som kan settes i verk dersom det er stor sannsynlighet for at det kan oppstå skade dersom sauen blir værende på utmarksbeite.
- **Beredskapsbeiter:** Samle alle dyrene til et beite gjerdet inn med rovdyravvisende elektrisk gjerde (kan kombineres med ekstraordinært tilsyn).

Ta kontakt med Statsforvalteren på beredskapstelefon **971 35 265**

Satser for akutte beredskapstiltak:

- Godtgjøring i forbindelse med skadefellingsforsøk – inntil 1 910 kr per deltaker per døgn eller 255 kr per time, jf. justerte satser i [rovviltforskriften](#)
- Godtgjøring ved ekstraordinært tilsyn for beitelag/husdyreiere – 255 kr per time
- Forsinket slipp/tidlig nedsanking – 7 kr per dyr per døgn, jf. [FKT-forskriften](#)
- Avtalt hjemmebeite – 8 kr per dyr per døgn, jf. [FKT-forskriften](#)

Hva er lisensfelling, skadefelling og kvotejakt?

Begreper som lisensfelling, kvotejakt og skadefelling brukes ofte i forvaltningen av rowilt. Siden dagens rowiltbestander reguleres gjennom felling og jakt, er det viktig å kunne skille mellom disse begrepene.

18

Lisensfelling og kvotejakt

Lisensfelling er ikke ordinær jakt, men felling av et bestemt antall individer som er bestemt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 og rowiltforskriften § 10. Lisensfelling brukes som virkemiddel for å regulere bestanden av rowilt som ulv, bjørn og jerv. Lisensfelling skal avverge skade eller ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning. Kvote for lisensfelling er fastsatt av rowiltnemnda eller annen offentlig myndighet.

For å være lisensjeger kreves følgende:

- jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret (<https://www.brreg.no/jegerregisteret>)
- være fylt 18 år
- ha betalt jegeravgift for inneværende jaktår
- ha overholdt rapporteringsplikten
- ha med personlig lisens under felling/fellingsforsøk
- ha med dokumentasjon på gyldig skyteprøve under felling, hvis du jakter med rifle

Kvotejakt er ordinær jakt som er hjemlet i § 9 i viltloven. Blant de aktuelle rowiltartene er det bare gaupe det kan åpnes for kvotejakt på. Kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og blir regulert med jakttider.

Hva er skadefelling?

Skadefelling kan brukes når fredet rowilt gjør skade på husdyr eller når det er stor fare for skade. Skadefelling er et virkemiddel som retter seg mot enkeltindivider av rowilt, og er hjemlet i naturmangfoldloven § 18 og rowiltforskriften §§ 8 og 9. Skadefelling skal ikke brukes til å regulere bestanden av rowilt. Før det innvilges en skadefellingstillatelse, skal alle andre mulige tiltak vurderes. Dersom andre skadeforebyggende tiltak ikke er mulig eller ikke vil ha tilfredsstillende effekt, kan skadefellingstillatelse innvilges.

Kvota for betinget skadefelling er fastsatt av rowiltnemnda eller annen offentlig myndighet og gjelder fra og med 1. juni til og med 15. februar. Fra 16. februar til 31. mai er det Miljødirektoratet som har myndighet til å gi skadefelling. Søknad sendes via Statsforvalteren. Dersom rowilt gjør skade på eller dreper husdyr, kan Statsforvalteren av eget tiltak eller etter søknad iverksette skadefelling av fredet rowilt. Statsforvalteren kan gi tillatelse til skadefelling innenfor den kvoten for betinget skadefelling som rowiltnemndene eller Miljødirektoratet har satt. Skadefellingstillatelse kan bare gis dersom det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger ut fra prinsippet om geografisk arealdifferensiert forvaltning.

19

Hvordan søker du om skadefelling?

Du kan søke muntlig via beredskapstelefonen eller sende den skriftlig per e-post til sfovpost@statsforvalteren.no og sfovrowiltberedskap@statsforvalteren.no.

Ta uansett kontakt via beredskapstelefon **971 35 265**, slik at Statsforvalteren blir varslet så tidlig som mulig.

Dette bør være med i søknaden:

- Hvem søker: Navn, adresse, telefonnummer og e-post
- Hvilket beitelag og beiteområder tilhører du
- Antall husdyr i det aktuelle beiteområdet
- Antall husdyr funnet skadet eller drept av rowilt
- Hvilket rowilt som har gjort skade, og når skaden første ble oppdaget
- Om det er iverksatt forebyggende tiltak for å forhindre videre skade
- Området det søkes skadefelling for – vis gjerne til kart
- Eventuelle utfyllende kommentarer og merknader

Jakt- og fellingstider

Rovdyr	Felling	Tid
Ulv	Lisensfelling (utenfor ulvesona) Lisensfelling (innenfor ulvesona)	1. desember til og med 31. mai 1. januar til og med 15. februar
Bjørn	Lisensfelling	21. august til og med 15. oktober
Jerv	Lisensfelling	20. august til og med 15. februar
Gaupe	Kvotejakt	1. februar til og med 31. mars

20

Nødverge

Nødverge vil si at eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt, herunder rowilt, når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe. I tillegg kan eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, avlive jerv og gaupe når avlivning **må anses nødvendig for å fjerne en umiddelbar og betydelig fare** for skade på bufe, tamrein og gris (jf. Naturmangfoldloven § 17).

Dersom det er rowilt innenfor et rowiltavvisende gjerde, kan eiere, eller en som opptrer på vegne av eieren, avlive rowilt når avliving må anses nødvendig for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund. Gjerdet må tilfredsstillende kravene til rowiltavvisende gjerde i henhold til gjeldende standard (jf. Naturmangfoldloven § 17 a).

Avliving og forsøk på avlivning skal straks meldes til politiet.

Bruk av hund under skadefelling

Gode hundeevipasjer er viktig for å lykkes med å få tatt ut skadegjørende rowilt. Spesielt gjelder dette i områder der husdyr går på utmarksbeite i skogsterreng. Derfor er det viktig at både hund og hundefører får trent mye på situasjoner med rowilt. Statsforvalteren jobber for å få på plass godt trente hundeevipasjer som er tilgjengelige i beitesesongen. Det er i hovedsak to typer hundeevipasjer som brukes, hunder i bånd, som skal spore opp rowilt og hunder som slippes løs i forbindelse med rowiltsituasjoner (løs på drevet halsende hund):

Ved behov for bruk av hund under skadefelling kontakt Statsforvalteren som kan gi dispensasjon fra forbudet om å bruke løs på drevet halsende hund etter ulv.

Jakt med hund i områder med ulv

Jakt med hund i områder med ulv kan by på utfordringer. Her gir vi noen tips til hvordan du som jeger kan redusere risikoen for at hunden din blir skadet eller drept av ulv i forbindelse med jakt.

- Å endre jaktform, der det er mulig, fra jakt med løshund til jakt med båndhund er en sikker måte å unngå ulveangrep.
- Å bytte jaktområde til et område hvor det ikke er fast forekomst av ulv. Jakter du utenfor ulvesonen/områder uten kjente revirmarkerende ulver er du i utgangspunktet trygg for at hunden ikke blir angrepet av ulv. Jakter du i nærheten av områder med fast forekomst av ulv er det viktig å være ekstra aktsom.
- Bruke ulike typer av beskyttelsesvest for hund, som hindrer ulven i å drepe/skade hunden dersom den angriper.
- Jakt med hunder som holder god kontakt med hundefører senker trolig sjansene for skader fra ulv og øker sjansene for å kunne avverge et eventuelt angrep.
- Bruke ulike former for hundepileutstyr. Hundepile vil i utgangspunktet ikke forhindre angrep, men ved bruk av pileutstyr kan du finne igjen hunden din slik at den ikke blir alene igjen i jaktområdet. Derved reduseres eksponeringstiden og risiko for angrep blir mindre.

21

Sporhund.
Foto: Robin Vang

Erstatning når husdyr blir tatt av rovvilt

Når det er dokumentert eller er sannsynlig at fredet rovvilt har drept eller forårsaket skade på husdyr, har eier etter søknad krav på erstatning for tap og kostnader knyttet til dette.

Husdyreeier må straks varsle Statens naturoppsyn (SNO) ved mistanke om rowiltskade ved funn av skadde eller døde husdyr. Dersom dyreeier ikke varsler fra om kadaverfunn der det er mistanke om rowiltskade, kan erstatningen reduseres eller bortfalle helt. Når dyr holdes på utmarksbeite, har dyreeier plikt til å se etter dyrene sine minst en gang i uken. Dersom det er mistanke om økt fare for rowiltangrep, må tilsynet økes slik at skader kan oppdages så tidlig som mulig. Hvis det oppstår akutte skader fra rowilt i dyrebesetningen, anbefales det å ta kontakt med Statsforvalteren slik at vi kan vurdere akutte tiltak for å hindre ytterligere skade, samt økonomisk tilskudd til slike tiltak.

For å ha rett på erstatning, må dyreeier ha rett til produksjonstilskudd etter jordbruksavtalen (så lenge dyreeier ikke er medlem i værring, saueavslag eller tilsvarende), ha fast bopel i Norge og sende søknad om erstatning via elektronisk søknadssenter innen fristen 1. november.

Slik søker du om erstatning:

- Send inn søknad via <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no> innen 1. november. Dersom du ikke kan søke elektronisk, må du kontakte Statsforvalteren eller kommunens landbrukskontor før 1. november.
- Legg ved kart som viser hvilket beiteområde dyrene dine bruker. Send med tilsynslogg.
- Gi informasjon om besetningsdata på individnivå, herunder data over tapt og skadde dyr. Oppgi korrekt sone for distriktstilskudd, da denne er bestemmende for riktig erstatningsberegning.
- Fordel tapet på den/de rowiltarten(e) du mener har tatt husdyrene dine.

For hund som er drept eller skadet av rowilt, gjelder egne søknadsregler ved erstatning. Kontakt Statsforvalteren for videre oppfølging ved tap eller skade på hund.

22

Beitedyr i Oslo og Viken

Det er store forskjeller i antall beitedyr og utnyttelsen av utmarksbeiter i regionen. Buskerud har flest beitedyr.

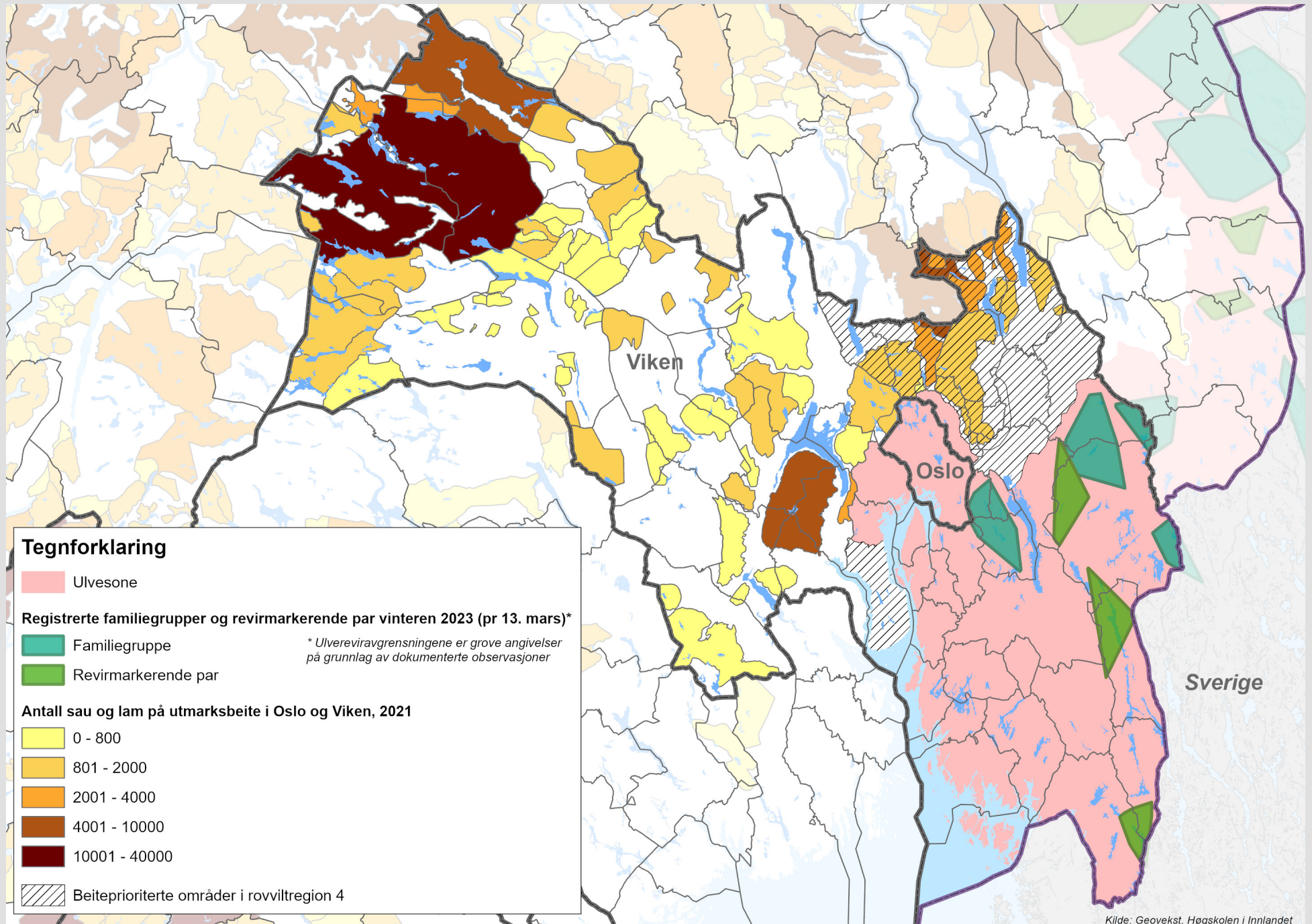
Beiteprioriterte områder

Både Buskerud og Akershus har lange tradisjoner med organisert utmarksbeiting for sau og storfe. Beitedyr slippes fritt på fjellbeiter nordvest i Viken, på skogs- og blandingsbeiter i øvrige deler av Buskerud og i beiteprioriterte områder i lavlandet.

Organiseringsgraden varierer mellom de ulike områdene, men ligger rundt 90 % for sau og 50 % for storfe. Innenfor denne ordningen ble det i fjor sluppet om lag 94 000 sauer og 9 100 storfe på utmarksbeiter fra 41 registrerte beite- og sankelag i Oslo og Viken.

For å hindre tap av sau på rowiltutsatte skogsbeiter i lavlandet i Buskerud, blir det årlig flyttet i underkant av 5 000 sauer til fjellbeiter i kommunene Ål, Hol og Hemsedal hvor faste gjetere har tilsynsansvar hele beitesesongen. Tilsyn med beitedyr på utmarksbeite organiseres ellers på beitelagsnivå. Mange beitebrukere har også tilsyn gjennom elektronisk overvåkingsutstyr. Akershus har ca. 2 000 radiobjeller i bruk og Buskerud noen flere. Innenfor ulvesonen i Østfold og deler av Akershus slippes det kun unntaksvis beitedyr fritt på utmarksbeite. I ulvesonen går beitedyra inngjerdet på innmarksbeiter, ofte i kombinasjon med mindre skogarealer/raviner eller på øybeiter.

23

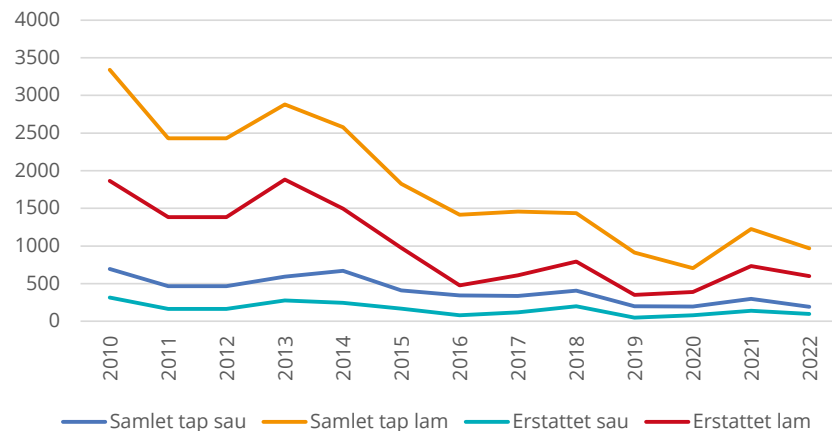

Redusert tap til rovvilt i Oslo og Viken i 2022

Vi ser at det er enkelte områder som gjentatte år har hatt omfattende tap til rovvilt, men dersom vi ser Oslo og Viken under ett, har tapstallene gått betraktelig ned, med noen svingninger enkelte år. I Oslo og Viken ble det for beitesesongen 2022 søkt om erstatning for totalt 1 015 sau tatt av fredet rovvilt, fordelt på 146 voksne dyr og 869 lam. Statsforvalteren mottok i alt 58 søknader om erstatning. Av de omsøkte dyrene ble 697 erstattet. Merk at tallene for antall dyr søkt erstattet er høyere enn det som maksimalt kan erstattes, da normaltaper ikke er trukket fra hos alle søkere. Dersom normaltaper trekkes fra, kan det maksimalt erstattes 716 sau. I 2022 er det dermed erstattet 97 % av det som maksimalt kunne vært erstattet.

Dersom det er mistanke om at fredet rovvilt har forårsaket skade på sau, skal Statens naturoppsyn varsles. Statens naturoppsyn har ansvar for å gjennomføre skadedokumentasjon. I 2022 gjennomførte Statens naturoppsyn 153 skadedokumentasjoner i Oslo og Viken.

I Oslo og Viken viser erstatningsoversikten fra 2010 til 2022 at flest sauer blir erstattet som tatt til gaupe (68,2 %), deretter ulv (18,2 %), ukjent fredet rovvilt (9,9 %), kongeørn (2,1 %), bjørn (1,3 %) og jerv (0,3 %) (se figur 3). Dersom du ønsker å gå dypere inne erstatningsdataene kan du gå inn på Rovbase (lenke) og finne tall og figurer fra tidligere erstatningsoppgjør på lands-, fylkes- og kommunenivå.

Figuren viser antall sau tapt totalt, sau søkt erstattet og sau erstattet til fredet rovvilt i perioden 2010-2022 i Oslo og Viken.

Montering av viltkamera.
Foto: Statsforvalteren

Informasjon fra Mattilsynet

Dyrevelferd på beite

Mattilsynet er opptatt av at husdyr skal ha trygge forhold på utmarksbeite, uten vesentlig risiko for sykdom eller skader. Beiting er et dyrevelferdsmessig gode. Det er dyreeiers ansvar å sikre sine dyr mot unødige påkjenninger, men også landbruks- og rowiltforvaltningen har et ansvar for at intensjonen i dyrevelferdsloven kan oppfylles. Mattilsynet samarbeider tett med Statsforvalteren og andre aktører for å forebygge skader forårsaket av fredet rowilt. Fredet rowilt utgjør en betydelig dyrevelferdsrisiko i mange områder. Mattilsynet forventer at nødvendige tiltak som eksempelvis økt tilsyn og tillatelse til skadefelling gis når faresituasjoner oppstår.

Husk krav til dokumentasjon - dyreholdjournal

Dyreeier skal ha oppdaterte skriftlige registreringer gjennom beitesesongen, som for resten av året. I dyreholdjournalen skal det stå opplysninger om merking, antall dyr sluppet på beite, døde dyr inkludert sannsynlig dødsårsak, helsetilstand, når dyr flyttes og hvis det skjer noe spesielt. Disse opplysningene er det som kalles dyreholdjournal. Tilsyn med dyr på beite skal loggføres, f.eks. i en notatbok, med informasjon om tidspunkt, antall dyr, syke og skadde dyr osv.

Mattilsynet kan vedta nedsanking eller samling av dyr

Dyreeier er ansvarlig for sine beitedyr. I spesielle situasjoner kan Mattilsynet fatte vedtak om forsinket beiteslipp, samling av dyr og tidlig nedsanking fra beite. Dyreeier kan da ha rett til en kompensasjon for å dekke ekstrakostnader.

Overvåking av skrapesjuka hos småfe og kugalskap (BSE hos storfe)

Det skal varsles til Biosirk (kadaverbil) om selvdøde/avlivede småfe over 18 måneder og storfe over 4 år, uansett dødsårsak. Dette gjelder også småfe som dør i utmark og som leveres til kadaverbil. Vi minner om at kadavrene må tildekkes før henting, gjerne med presenning eller lignende som hindrer åtseldyr.

Viktig med robuste dyr på beite

God helse: Kun friske og beitedyktige dyr skal slippes på beite. Søyer og lam skal være i god kondisjon.

Veiing ved slipp: Det anbefales å veie lammene ved beiteslipp for å sikre et forsvarlig slipp og kunne ha en god oppfølging av tilvekst i sesongen. Dette vil også være en viktig dokumentasjon å henvise til ved tap på beite.

Beredskapsplan: Vi anbefaler at beitelag og enkeltbrukere har en beredskapsplan til bruk ved akutte tapshendelser, med blant annet varslingsrutiner, beskrivelse av aktuelle tiltak og skisserte beredskapsarealer. Mattilsynet bidrar gjerne med veiledning på dette.

Sankerutiner: Det er viktig at dyrene er sanket ned tidlig nok, både med tanke på fôr, risiko for tap til rowilt og før ventende frost.

28

29

Aktuelt regelverk for småfe innenfor Mattilsynets felt

- Forskrift om velferd for småfe
- Forskrift om merking, registrering med videre av småfe
- Dyrehelseforskriften

Mattilsynet

Meld fra til Mattilsynet ved akutte hendelser og store tap av beitedyr til rovvilt

Felles sentralbord: 22 40 00 00

www.mattilsynet.no menyvalg: «kontakt oss», eller ta kontakt direkte med vårt lokale kontorsted.

Rovviltkontakter

Statens naturoppsyn (SNO) har rovviltkontakter i hele Oslo og Viken. Rovviltkontaktene utfører skadedokumentasjon ved mistanke om rovviltskade på bufe/tamrein/hund og kontroll av meldinger om spor og spor tegn etter rovvilt.

NB! Rovviltkontaktens dokumentasjon av skader er det viktigste grunnlaget for å vurdere om det skal gis skadefelling og for seinere vurdering av eventuelle søknader om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt.

Du bør melde alle observasjoner, spor og spor tegn til rovviltkontakt i SNO så raskt som mulig. Det er også mulig å rapportere direkte på www.skandobs.no.

Kontakt Statens naturoppsyn:

Sentralbord: 73 58 05 00
www.miljodirektoratet.no

SNO dokumenterer ulvedrept sau.
Foto: Statens naturoppsyn

Navn	Mobil	Ansvarsområde
Rovviltkontakter i Oslo og Viken		
Rune Aanderaa	900 89 284	Asker, Bærum, Oslo-Nordmarka
Jon Petter Bergsrud	958 93 701	Gran, Brandbu, Jevnaker, Lunner og Nittedal
Morten Mikalsen	932 40 870	Indre Østfold, Marker, Aremark, Skiptvet og Rakkestad
Hans Petter Klokkerengen	915 99 040	Romerike
Carl Randin Klokkerengen	952 00 653	Romerike
Halvor Jødahl	958 88 197	Aurskog Høland, Lillestrøm, Nes, Lørenskog og Rælingen
Glenn Storbråten	994 23 110	Follo, Østmarka, Indre Østfold, Våler, Skiptvet, Moss og Råde
Remi Andre Kopperud	905 33 118	Halden, Aremark, Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler, Rakkestad
Harry Granli	907 67 334	Gol og Hemsedal
Jarle Foss	971 99 362	Ringerike, Krødsherad, Sigdal, Modum og Hole
Neri Horntvedt Thorsen	994 44 509	Drammen, Lier, Kongsberg, Øvre Eiker og Flesberg
Runar Tufto	901 77 702	Ål og Hol
Kåre Peder Rasmushaugen	414 20 819	Nesbyen og Flå
Dag Utklev	908 68 790	Nore og Uvdal og Rollag

Beitelagene

De registrerte utmarksbeitelagene i Oslo og Viken registrerer hvert år antall dyr som slippes og sankes. Dette gir nyttig statistikk over utviklingen i bruken av utmarksressursene og variasjoner i slipp og tap fra år til år.

Beitelag	Mobil	Kontaktperson
Region 4		
Asker og Bærum Saubeitelag SA	915 77 904	Johan L. Persbråten
Eidsvoll Sankelag SA	913 79 091	Audun Knutsen
Feiring Beitelag	981 81 210	Torkild Wangen
Gjerdrum Sankelag	906 85 103	Ragnar Hennum
Hurdal Beitelag	466 27 584	Helene Vestreng
Hvaler Beitelag SA	951 24 265	Hans Herman Utgård
Lunner Beitelag	995 08 641	Eirik Foss Almqvist
Lunner og Jevnaker Saubeitelag	913 27 852	Hans Kristian Skau
Nannestad Beitelag SA	924 38 102	Ole David Aas
Nannestad Sankelag SA	952 42 419	David N. Eik
Nordmarka Beitelag	970 89 684	Trond Henriksen
Romerikssletta Beitelag SA	971 28 563	Eline S. Oserud
Rosholmen og Kusand Beitelag	992 64 224	Martin Raasok Killingmo
Smaalenene Beitelag SA	909 80 800	Arild Moe
Søndre Akershus Sau og Geit	928 12 408	Jon Skretting
Akershus Sau og Geit	928 12 408	Jon Skretting
Østfold Sau og Geit	922 93 830	Grete S. Stokstad

32

Beitelag	Mobil	Kontaktperson
Region 2		
Eggedal Beitelag	926 27 914	Stein Tore Aalien
Finnemarka Beitelag SA	905 25 218	Knut Birkeland
O H Sando (Flæfjelldrifta)	900 12 110	Olav Haakon Sando
Flå Sankelag SA	412 59 427	Gunder G. Trommald
Foreningen Nes Sankelag	924 66 493	Tove Solheim
Fødalsdrifta Beitelag SA	472 94 097	Torkel Høgset
Geitvassdalen Beitelag	950 80 210	Tone E. Bjørnsrud
Gol Beitelag SA	458 12 299	Asle B. Bråtlien
Gruveåsen Beite- og tilsynslag	908 23 911	August Skuterud
Hemsedal Sankelag	948 18 862	Marthe E. Tønsberg-Korsmo
Hol Sankelag	911 23 678	Jon Øen
Holleia Beitelag	984 15 392	Espen Krogstad
Horga Beitelag BA	469 04 432	Morten Narumshagen
Iungsdalen Fjellbeitelag	909 82 666	Steinar Hagen
Lågaros Beitelag	911 90 253	Gjermund Otterholt
Lågliberget Beitelag	900 96 661	Jan Birger Nymoen
Nore Sankelag	932 10 995	May Britt Halland
Nykirke Beitelag	992 78 384	Harald Kollerud
Ringerike og Hole Beitelag SA	452 21 724	Guro Johnsrud
Rollag Beitelag	452 60 938	Gunn-Hege L. Aarvelta
Råenskogen Beitelag SA	920 32 129	Helge N. Rivrud
Sandsvær/Kongsberg Beitelag	932 37 040	Lars Hvaale Fretland
Sirikjerke Beitelag SA	997 32 725	Ole Kittil Næss
Skurdalen og Dagali Sankelag	980 89 048	Aslak Geir Skurdal
Tunhovd Sanke og Beitelag SA	913 63 647	Hallgeir Lislegård
Uvdal Sankelag	970 93 407	Eirik Bø
Vestmarka Beitedriftslag SA	932 95 511	Anders Baumann
Vestsiden Beitelag BA	920 95 934	Runar Bakke
Ørpen-Redalen Beitelag SA	959 16 902	Guro Emilie Riis Andersen
Øvre Uvdal Beitelag	915 48 550	Inger-Toril Ødegaard
Ål Sankelag	950 37 743	Torstein Myking
Buskerud sau og geit	414 20 811	Gerd Jorde

33

Kontaktinformasjon

Navn	Tlf./mobil	Ansvarsområde/fylke/kommune
Statsforvalteren i Oslo og Viken		
Sigurd Bakken	22 00 36 86	Klima- og miljøvernnavdelingen
Åsmund Fjellbakk	69 24 71 07	Klima- og miljøvernnavdelingen
Astrid Holtan Fredriksen	32 26 68 05	Klima- og miljøvernnavdelingen
Olav Thøger Haaverstad	32 26 68 28	Klima- og miljøvernnavdelingen
Christian Hillman	22 00 36 35	Klima- og miljøvernnavdelingen
Ellen Lien	22 00 36 62	Klima- og miljøvernnavdelingen
Asle Stokkereit	22 00 36 68	Klima- og miljøvernnavdelingen
Otto Galleberg	32 26 67 18	Landbruksavdelingen
Marit Surlien Hoen	32 26 67 16	Landbruksavdelingen
Jonny Storbråten	22 00 37 35	Landbruksavdelingen
Rovviltnemndene. Kan også kontaktes via sekretariatet: christian.hillmann@statsforvalteren.no (region 4) marit.hoen@statsforvalteren.no (region 2)		
Lise H. Rebbestad (leder)	970 24 192	Rovviltnemnda region 4
Kåre Pettersen	990 22 385	Rovviltnemnda region 2
Statens naturoppsyn (SNO)		
Ida Glemminge	996 26 836	Rovviltansvarlig i region 4
Espen Marker	975 70 975	Rovviltansvarlig i region 2
Mattilsynet		
Ann Margaret Grøndahl	22 77 78 76 908 90 063	Ansvarlig region 4
Britt H. V. Lindheim	22 77 92 34 913 40 709	Ansvarlig region 2
Mattilsynet	22 40 00 00	Akutte hendelser
Kadaverhunder		
Norske Kadaverhunder		

Statsforvalterens beredskapstelefon

Varsling om akutte hendelser som gjeldet rowilt:

Mobil 971 35 265

Henvendelser som krever saksbehandling, som søknader om skadefelling, sendes også til oss på e-post til følgende to adresser:

sfovrowiltberedskap@statsforvalteren.no og
sfovpost@statsforvalteren.no

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Postadresse:

Postboks 325, 1502 Moss

Postmottak

sfovpost@statsforvalteren.no

www.statsforvalteren.no/ov

Telefon:

69 24 70 00

Beredskapstelefon rowvilt:

971 35 265